

כ"ר כ"י אש"א אש"א

ג"כ

(1) יש שאתה

כי זכות הרבים תלוי בו, וזהו הלומד ע"מ
ללמד מספיקים ללמוד וללמד, שגם לו יהיה
תכלית ועליה שימגדל בתורה ומתלמידי יותר
מכולם דהיינו בזכותם.

חז"ן דזכות שהרצ מוסר עצמו ונתן
מזמנו לתלמידיו עי"ן גורם שלומד
ומצין התורה במהירות יותר משאר בני אדם,
ומי לנו גדול ממה שנתן כל זמנו ללמד
תורה לכלל ישראל, כמו שהעידה התורה"ק
עליו בפרשת יתרו וישב משה לשפוט את
העם ויעמוד העם על משה מן הצקר עד
הערב, ועי"ן שם ברש"י מה שמציא מהגמ'
(שם י.) והמהרש"א לומד דעכ"פ עד זמן
הסעודה היה משה דן, ועל ידי זה שמסר
משה מזמנו בעבור כלל ישראל, וזה לסייעתא
דשמיא מיוחד להצין התורה במהירות נפלא.
ועי"ן באהה"ק פרשת חאת הצרכה (סוף
פסוק א') דהשיג משה רבינו את גדול מדרגתו
באמצעות מה שטרח וסבל בשביל כלל ישראל.

ויתן אל משה כבלתו וכו' (לא, יח). ברש"י
בשם הנחומא, ככלתו כתיב חסר,
שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן שלא
היה יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה. ויש
לומר הטעם דזכה משה שילמוד התורה
במהירות כזה, על פי מה שפירש הכתב
סופר בפרשת צחקתי (ד"ה ואת מצותי תשמרו
ועשיהם אותם) את המשנה אבות (פ"ד מ"ה)
הלומד ע"מ ללמד מספיקים צידו ללמוד
וללמד, שהקשה מה הציאור במספיקים צידו
ללמוד הא הוא לומד כבר.

ובדאי להעמיק את גדול מדרגת האדם
שמדריך אחרים לעבודת ה' ממה
לכתיב בחובת הלבבות (שער עבודת ה' פ"ו)
ח"ל, כי זכיות המאמץ אפילו אם יהיה
מגיע אל תכלית הרחוקה בתקון נפשו
לאלוקים יתברך, ואלו היה קרוב למלאכים
במידותם הטובות וכו' אינם זכיות מי
שמורה בני האדם אל הדרך הטוב ומיישר
הרשעים אל עבודת הבורא שזכותיו נכפלות
בעבור זכיותם בכל הימים וכלל הזמנים,
ע"כ. וזה עשה משה רבינו ומשו"כ" וזה
לחציבות גדול מהקב"ה.

ומפריש על פי מה שציאר אציו החתם
סופר ז"ל במה שאמרו חז"ל
(מוע"ק ח.) אם הרצ דומה למלאך ה' לצאות
תורה יבקשו מפיהו, היינו שלא יחוס הרצ
לתכליתו ולתועלתו שעי"ן נסוג אחור מללמוד
לתלמידיו ולצלות זמנו עמם, משום שרופה
ומציע על תכליתו לעלות במדרגה, לא יהיה
כן, אלא כל חפצו יהיה להועיל לאחרים, וזהו
דמיון למלאך ה', שהוא עומד לשליחות ה'
ואין בו תועלת עצמו, ואם הרצ דומה לו
או תורה יבקשו מפיהו.

ועל זה מוסיף הכתב סופר דהגם שלדעמו
של הרצ נראה שהוא מונע עצמו
מתכליתו, אבל שומר מצוה לא ידע דבר רע
כי תורתו משתמרת בקרבנו, דכשעה אחת
ילמוד מה שאחרים לומדים, בהרבה שעות

מאיגרא רמא לבירא עמיקתא

"סרו מהר מן הדרך אשר צויתים עשו להם עגל מסכה" (שמות לב ח). הגה לא
הרי חטא עבודה זרה כהרי שאר חטאים, שכן אפילו הצדיק עלול להכשל ח"ו
בחטא, ואילו בעוון ע"ז אין היצר יכול להכשיל את האדם בבת אחת, וכמו שנראה
מדברי חז"ל שאמרו (שבת קה ב): "כך אומנתו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך,
ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו לך עבוד ע"ז".
והנה, חטא העגל היה באופן של "סרו מהר מן הדרך, עשו להם עגל מסכה",
ובדור המדבר דור דעה עסקינן, שראו את האותות והמופתים אשר עשה ד' לפרעה
ולכל מצרים, וזכו לראות גילוי שכינה בים סוף, עד שהיו מראים באצבע ואומרים
"זה קלי ואנוהו" ו"האיתנה שפחה על הים מה שלא ראו הנביאים", ואשר זה עתה
עמדו במעמד הנשגב והנורא - מעמד הר סיני, ולפתע נפלו מאיגרא רמא לבירא
עמיקתא של חטא העגל, וצריך להבין איך הכשילם היצר בדבר שאינו יכול להסית
אפילו את הפשוט שבישראל? איך ירדו לדיוטא התחתונה בפעם אחת - סרו
מהר", ולא כדרכו של היצה"ר שהיום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך?

(2)
מ"א
ר"מ
מ"א

(1)

ונבאה לבאר מהלך הדברים, כתיב (שמות לב א): "וירא העם כי בושש משה לרדת מן ההר ויקהל העם על אהרן ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו כי זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה היה לו".
 ואתנז"ל (שבת פט א): "אל תיקרי בושש אלא בא שש, בשעה שעלה משה למרום, אמר להם, אני בא לסוף מ' יום בתחילת שש, לסוף מ' יום בא שטן ועירבב את העולם [הראה דמות חושך ואפילה, דמות ענן וערפל וערבובייה, רש"י], אמר להם משה רבכם היכן הוא, אמרו לו עלה למרום, אמר להם בא שש, ולא השגיחו בו, הראה להם דמות מטתו, והיינו דקאמרי ליה לאהרן, כי זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה היה לו".

(3) *ע*

כאן גילו לנו חז"ל כיצד נכשלו ישראל בחטא העגל, כי משעה שיצאו ממצרים עד עתה, היה משה רבינו הולך לפניהם, מנהיגם ומורה להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו, והנה לפתע פתאום מראה להם השטן כי משה מת ומיטתו פורחת באויר, והיו כל ישראל שרויים בפחד ובבהלה, לנגד עיניהם חשך ואפילה ענן וערפל, וכל העולם כולו נתון בערבובייה גדולה. ובראותם כך איבדו את עשתונותיהם, והיו שבורים ורצוצים על מות רבם ומנהיגם, אדון כל הנביאים, ושרוים בפחד מי יורה להם דעה, ומבוהלים למראה הערבובייה והחושך. במצב זה יכול היה השטן לפעול מה שאין בידו לפעול במצב רגיל. כשאדם מבוהל ואובד עצות, ואפילו הוא מגדולי עולם כישראל במדבר שהיו דור דעה, נתון הוא בסכנה גדולה ליפול מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, ואין היצה"ר צריך לבוא אליו בדרך של "עשה כך" ו"עשה כך" עד שיאמר לו "לך עבוד ע"ז", אלא הוא מפילו בפעם אחת לדיוטא התחתונה.

||
 16
 21

יסוד זה מצינו בכמה מקומות.

כתיב (בראשית ד ח): "ויהי בהיותם בשדה ויקם קין אל הבל אחיו וגו'". ופירש שם בתרגום יונתן בן עוזיאל: "עני קין ואמר להבל, לית דין ולית דיין, ולית עלם אחרן, ולית למיתן אגר טוב לצדיקיא, ולית למיפרע מן רשיעיא וכו'". והדבר תמוה עד מאד, הן עד הנה היה קין עובד ד', ועמד מדעתו על סוד הקרבת הקרבנות, כמ"ש הרמב"ן (שם ג), והיה הקב"ה מדבר אליו כאל נביא ד', ואיך נעשה לפתע כופר בעיקר.

26

והנה משמעות הכתוב והתרגום שם, כי המעשה היה מיד לאחר ששעה הקב"ה אל הבל ואל מנחתו ואל קין ואל מנחתו לא שעה, ומה כתיב ביה (שם ה): "וירא לקין מאד ויפלו פניו", כל כך חרה לקין וכה השפיע עליו הדבר, עד שנפלו פניו כאיש נדהם ומזועזע, וכיון שכן, שלט בו היצר שלטון בלי מצרים והפילו בבת אחת אל תהום הכפירה והחירוף רח"ל.

31

ובדבר הזה ממש אירע גם למגדף, דכתיב: "ויצא בן אשה ישראלית וגו', ויקב בן האשה הישראלית וגו'" (ויקרא כד יא), וכתב רש"י בשם התו"כ: "מהיכן יצא, מבית דינו של משה יצא מחויב, בא ליטע אהלו בתוך מחנה דן, אמרו לו מה טיבך כאן, א"ל מבני דן אנכי, אמרו לו, איש על דגלו באותות לבית אבותם כתיב, נכנס לבית דינו של משה ויצא מחויב, עמד וגידף".

36

הסבירו לנו חז"ל, איך ירד בבת אחת לדיוטא התחתונה להיות מגדף, ושלא כדרכו של היצה"ר, והטעם הוא שיצא מבית דינו של משה מחויב בדן ואיבד את מקומו במחנה ישראל ונתערער מעמדו, ומתוך כך נתבהל ורפו ידיו ושלט בו היצר ודחפו לשאול.

41

וכן מצינו אצל "אותו האיש" כשריחקו יהושע בן פרחיה כשראה שאינו בדרגת תלמיד: "יצא וחירף וגידף" (סוטה מז א). ונראה, שעל אף פחיתותו הרבה מ"מ כשהיה עדיין תלמידו של יהושע בן פרחיה, היה רחוק מחירוף וגידוף, וא"כ איך מיד יצא וחירף וגידף. אכן, הלם ההרחקה שריחקו יהושע בן פרחיה פגע בו, והביאו למצב שבו היה נשמע ילכל מה שיאמר לו היצה"ר, ונתדרדר לתהום עמוקה, למקום אשר כל באיה לא ישובו.

46

(2)

202

סמ (4)

דוגמא נוקבת להתדרדרות של אדם כתוצאה מזעזוע פתאומי או מוצאים בערפה כלתה של נעמי, שמתחילה היתה שוה לרות ברצונה להתדבק בעם ד', וכמו שכתוב: "ותאמרנה לה כי אתך נשוב לעמך, ותאמר נעמי שובנה בנתי וגו', ותשנה קולן ותבכינה עוד ותשק ערפה לחמותה ורות דבקה בה" (רות א י-יד).

מתחילה מכריזות שתיהן - רות וערפה - בלשוף אחת ובהפצרה אחת: "כי אתך נשוב לעמך", אף ערפה הגיעה לאותה הכרה כמו רות והיתה מוכנה לעזוב את עמה ואת מולדתה ולחיות כגירת בישראל, אך לאחר סירובה של נעמי חמותה לא עמדה ערפה בנסיון ומתוך כפי נפרדה מנעמי, "ותשק ערפה לחמותה ורות דבקה בה", רות נתעלתה לרום המעלה, אך ערפה לא עצרה כח לכך. בא וראה להיכן הגיעה ומה אירע לה, אמרו חז"ל (רות רבה ב כ): "אותה לילה שפירשה ערפה מחמותה נתערבו בה גייס של מאה בני אדם וכו', ר' תנחומא אמר אף כלב אחד וכו'", וכן איתא בגמ' סוטה (מב ב): "למה נקרא שמה ערפה, שהכל עורפין וכו'", יעו"ש.

איזו נפילה איזמה ומחרידה, ממצב של הכרה נאמנה בבורא עולם ובתורתו, עד למקולקלת שבאימות, וביום אחד, היתכן כדבר הזה.

רק בדרך זו נבין את זאת, כי בראותה שלא עמדה בנסיון הגדול, ושלא כאחותה היא נשארה נכזבת כמקודם, הכירה בטעותה המרה ובאפסות כוחה לעמוד בנסיון, וכך נתערער שיווי משקלה וניתנה ביד הצר הצורך להחטיאה ולהשפילה.

*

איתא בגמ' חגיגה (ה ב): "רבי הוה נקיט ספר קינות, וקא קרי בגויה, כי מטא להאי פסוקא השליך משמים ארץ (איכה ב א), נפל מן ידיה, אמר מאיגרא רמא לבירא עמיקתא".

והמאמר הזה תמוה, מהו הקשר שבין נפילת מגילת הקינות מידו לבין מה שאמר רבי על הפסוק: "השליך משמים ארץ וגו'" - "מאיגרא רמא לבירא עמיקתא", וע"ש במהרש"א. ויש לפרש את הכוונה בזה, כי רבי ראה שבמגילה עצמה אין שינוי בין אם היא מונחת במקום גבוה ורם, ובין אם היא מונחת למטה בארץ, אלא שעצם הנפילה גורמת היזק למגילה, שעל ידה הספר נקרע ומתקלקל, ומתוך כך נתעורר לפרש את המקרא הזה: "השליך משמים ארץ תפארת ישראל",

שמלבד הירידה של קרן ישראל משמים לארץ, היה בכך גם נזק מעצם הנפילה והחבטה העזה, כמו "מאיגרא רמא לבירא עמיקתא".

והוא בכלל. מה שאמרו (פסחים מט ב): "שנה ופירש יותר מכולן", כי מאחר שהיה מקודם תלמיד חכם שקרא ושנה, ועמד ופירש, הרי שאירעה אצלו נפילה גדולה, ומטבעה של "נפילה" שהנופל נתבט בה קשות ועלול להגיע לתהום נורא, וכמו שראינו בנפילת ערפה. וככל שההר שהיה עומד עליו גבוה יותר, יותר קשה היא הנפילה על ידי ש"פירש", ולכן הרי הוא "קשה מכולן".

לכן, על האדם להזהר מאד אם אירעה לו איזו "ירידה" ממדרגתו, ונלמי אין ירידות רח"ל, שלא תגרם לו "התדרדרות" מחמת הירידה וירד מטה מטה, ועליו להתחזק מאוד לשמור על שיווי משקלו שלא יהא אובד עצות ו"נבהל" מירידתו, כי אז יוכל היצר להפילו לבאר שחת. אלא יתאמץ לא לאבד את עשתונותיו ולהחזיק מעמד במצבו לבל ימשיך בנפילתו, ואז יש תקוה שיחזור ויתעלה למצבו הקודם ולמעלה מזה.

והוא הביאור במה שאמרו חז"ל על שלמה המלך: "לבסוף לא מלך אלא על מקלו" (סנהדרין ב ב), דהיינו שאף לאחר הנפילה שהיתה אצלו, מצא החכם מכל אדם תחבולות לבל יפול הי"י לאבדון, ומה עשה, נשאר "מלך" על מקלו, אף כי לא היה לו אלא מקלו בלבד, החזיק במידת ה"מלכות" אף בעניו אשר הוא שם, והיא שעמדה לו לשוב אל כסאו ואל מעמדו הרם כאשר מלפנים.

5) חתם 13

6) מן חתם

לב, ים ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל ומחולות ויחר. אף משה וישלך מידו את הלוחות וישבר אותם תחת ההר.

הענין, כי התורה והאמונה המה עיקרי האומה הישראלית, וכל הקדושות, ארץ ישראל וירושלים וכו' המה פרטי וסניפי התורה ונתקדשו בקדושת התורה. ולכן אין חילוק

לכל עניני התורה בין במקום בין בזמן, והיא שוה בארץ ישראל ובחו"ל [לבד מצוות התלויות בארץ]. וכן הוא שוה בין לאדם הגבוה שבגבוהים - משה איש האלקים

- להשפל שבשפלים. ומשה, לא קראו התורה רק סרסור. אבל אין התיחסות התורה לו, והתורה היא מחוייבת המציאות, כי קוב"ה ואורייתא חד, וכמו שהוא מחוייב המציאות,

כן התורה, ומציאותה אינו תלוי רק בעילת העילות יתברך שמו. והנה דל השכל קצר ידו להשיג מציאות מחוייב המציאות בלתי

תכלית ובלתי מושג, ולכן חתרו להם מסילות לעשות צורות ודמיונות או כוונים למערכת

שמים לאמר זהו המרכבה לאלקות וזהו המשגיח והמסבב כל הענינים בעולם, ולו עבדו וזכחו והקטירו. ורקחי הגפשו ורתיחות הדם נתתה

ממושג מוחשי ונראה. והמה, כאשר ראו כי בושש משה, נפלו מאמונתם ובקשו לעשות להם עגל ולהוריד על הצורה ההיא רוח

ממעל ולשפוט על זה כי הוא מרכבה לאלקות והוא המשגיח בעולם השפל. והוא העלם ממצרים. וזה היה גם חטא עגלי ירבעם, יעויין

שם היטב למתבונן.

ועל זה צווח משה ככרוכיא: האם תדמו כי אני ענין ואינו קדושה בלתי מצות ה', עד כי בהעדר כבדי עשיתם לכם עגל! חלילה

גם אני איש כמוכם, והתורה אינה תלויה בי, ואף אם לא באתי היתה התורה במציאותה כלי שינוי חלילה - והראיה, כי ל"ח שנה

שהיו נזופים במדבר לא היה הדיבור מתיחס למשה (ירושלמי תענית ג, ד) - ואל תדמו כי המקדש והמשכן המה ענינים קדושים

מעצמם, חלילה! השם יתברך שורה בתוך בניו, ואם "המה כאדם עברו ברית", הוטר מהם כל קדושה, והמה ככלי חול "באו פריצים

ויחללה", וטיטוס גכנס לקודש הקדשים וזונה עמו ולא ניווק (גיטין נו, ב), כי הוטר קדושתו. ויותר מזה, הלוחות - מכתב אלקים - גם המה אינם קדושים בעצמם רק

בשבילכם, וכאשר זנתה כלה בתוך חופתה, המה נחשבים לגבלי חרש ואין בהם קדושה מצד עצמם, רק בשבילכם שאתם שומרים אותם. סוף דבר: - אין שום ענין קדוש בעולם מיוחס לו העבודה והכניעה, ורק השי"ת שמו הוא קדוש במציאותו המחוייבת, ולו

נאוה תהילה ועבודה, וכל הקדושות המה מצד ציווי שצוה הבורא לבנות משכן לעשות בו זבחים וקרבנות לשם יתברך בלבד. והכרובים, חלילה, אין להם עבודה ושום מחשבה וענין, רק זהו כמו הקרבניט רוצה לדעת הרוח לאן

נוטה, עושה תורן, כן עשה הבורא יתברך סימנים וציונים להודיע אם ישראל עושים רצונם של מקום בזמן "שפניהם איש אל

והלחת מעשה אלקים המה והמכתב מכתב אלקים הוא חרות על הלחת (לב, טז). בתנחומא מובא: "חירות מן המלכיות, חירות מן מלאך המות". וצריך להבין, הלא

סוף אדם למיתה, וסוף בהמה לשחיטה, והכל למיתה הם עומדים" (בבבב יז), התמותה היא הגורל לא רק של כל צומח, חי ומדבר, היא גם הגורל של הרבה דוממים שזוקן

רב מעלה עליהם חלודה והם הולכים ובטלים מן העולם, ואין שלטון ביום המות" (קהלת ד). במקדם או במאוחר, אך אי אפשר להמלט מצפוני מלאך המות, ואף השליט

הכי תקיף הוא מחוסר אונים להאבק עם מר המות ביום בוא עת פקודתו. סוף דבר, אין דבר נצחי בעולם, בסגות הזמנים מלאך המות סב, מבלה ומכלה את הכל. לפיכך

אין לומר כי כונת המדרש היא שלגבי אנשים שהם בשר ודם, יהיו מי שיהיו, יתקיים אצלם חירות מן מאה"מ, דברי המדרש מכוונים כלפי התורה המתגלמת בלוחות, כי

אותו מאה"מ השולט על כל היצור להכחידם מן העולם, הוא שולט גם על תורות ואידיאות שאנשים בדו אותן בלבבם, שבשעתן הן תפסו בעולם מעמד רב ועצום.

מלכיות רבות ואדירות כפו אותן על ראשי אנשים, ואמרו להם אם תקבלו תורות ואידיאות אלו מוטב, אם לאו שם תהא קבורתכם, אידיאות אלו נראו אז בעיני בשר

ודם כי תתקיימנה לעולם ועד. אולם מה שיעשה הזמן לא יעשה השכל המוגבל של בני אדם, התורות והאידיאות, שמליוני אנשים כרעו וסגדו לפניו, יחד עם המלכיות

הכבירות שאמצו אותן ועברו מערכי קרב להפצתן ולהנצחתן, ספו ותמו, מלאך המות שלט עליהן והעבירן מן העולם, נשארו מכולן רק שרידים עתיקים בלים מזוקן הגנוזים

בבתי נכאות, למשמרת ולזכרון שאי פעם התקיימו בעולמנו. יוצאת מכלל זה היא תורה"ק, שמעת שניתנה לעמנו ע"י ה' בהר סיני, "סיני שירדה שנאה לאומה"ע עליו" (שבת פט), מאז ועד היום הזה מלכויות רבות ואדירות קמו עליה, חללה, קרעה

ושרפה, גם הוציאו לטבח את אלה שהתינו לשאת את דגלה, מאה"מ השתמש בכל תוקף תהבולותיו השטניות שתורה תעקר מישראל, ועם כל זה, למרות שגילי התורה

נשרפו במוקדי אש, הנה האותיות שלה עודן פורחות, אף קוצו של יוד אחד לא נעדר, כל דור ודור מוסיף עליהן ציצים ופרחים, לא כהתה כהה ולא נס ליחה. התורה הוכיחה את עצמה בהחלט שיש לה חירות מן מלאך המות ואין לו שליטה עליה, וחירות מן המלכיות, הן גזו, חלפו ועברו מן העולם, היו לברות לשינוי הזמן, והיא בעצמה קיימת לתפארת לנצח נצחים.

מה מאד בהירים ומאירים דברי הכתוב: "והלחת מעשה אלקים המה והמכתב מכתב אלקים הוא חרות על הלחת". התורה המסומלת בלוחות חירות היא מן מלכיות, חירות

למן מאה"מ, כי כח אלקי אין סופי חבוי בה, וכשם שהאלקים חי לעד וקים לנצח, כך התורה חיה לעד וקיימת לנצח.

בפרשתנו (לא, יח) כתוב, "ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו בהר סיני שני לחת העדות כתבים באצבע אלקים", התורה המסומלת בלוחות מעידה בקיום הנצחי שלה

שהיא כתובה באצבע אלקים, עילת כל העילות וסיבת כל הסיבות, אין לה לא ראשית ולא אחרית, כך התורה אין לה ראשית; היא קדמה לבריאת העולם וקיומה לעולם ועד ולנצח נצחים.

בתורה נאמר: "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם, למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל" (דברים לא). לומר לך שאף כאשר יתקיים, והיה כי תמצאנה אתו רעות רבות וצרות - גם אז - וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא תשכה מפי זרעו". שום כח משחית, מחבל וממית, לא יוכל להכחידה ולהשכיחה מזרע ישראל. ההיסטוריה של אלפי שנים, הרטובה בנהרי ונחלי

דם ודמע של זרע ישראל, שנות ראינו רעה, פרעות, שואות ומוקדי אש, מעידה ומאמתת את הדברים, חירות מן מלכיות, חירות מן מאה"מ, המה כרעו ונפלו ואנחנו קמנו ונתעורר" (תהלים כ).

באבות (פ"ו) נאמר: "אל תקרא חרות אלא חרות שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה". רק על ידי מכתב אלקים החרות על לוח לב האומה אפשר להשיג חרות אמיתית, כי חרות איננה שם גרדף לחופש של פריקת עול, אדרבה, פריקת עול

קובלת ומשעבדת את האדם לתאותיו, הוא יעשה עבד נרצע למאוויי בשר וחמדות הגוף שסופן מפח נפש, הריסת האדם וחורבן העולם. לעומת זה העוסק בתלמוד תורה מתקיים בו, "בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין" (קדושין ל). התורה משחררת אותו מן הכבלים של היצה"ר, המשעבד הכי קשה שבעולם, ועושה אותו בן חורין ברוחו ובנפשו.

וזה מה שכתוב (ויקרא יט, ל), "ואת
מקדשי תיראו". לא מן המקדש אתה ירא
אלא ממי שהזהיר על המקדש (יבמות ו, ב).
וזה (ויקרא שם שם) "אני ה'" — מה אתה
ירא. ולכן אמרו הפלשתיים כאשר בא ארון
יושב הכרובים: "מי יצילנו (מיד האלהים
האדירים האלה — שמואל"א, ד, ה) שלא

היו מבינים זה¹⁵. לכן אמר (תהילים צט):
"ה' מלך ירגזו עמים יושב כרובים תנוט
הארץ (פסוק א'), "ה' בציון גדול (ורם
הוא) על כל העמים" (פסוק ב), "יודו שמך
גדול וגורא קדוש הוא" (פסוק ג) — שיבינו
וידעו כי רק שמך קדוש הוא וכו' וכו' "רוממו
ה' אֵלֵינוּ (והשתחונו להדם רגליו) קדוש
הוא" (פסוק ה) — שרק ה' קדוש הוא,
וראה! "משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי
שמו (קוראים אל ה' והוא יענם", פסוק ו)
— שלא היה להם ארון וכרובים ומקדש,
שקראו קודם שנבנה המשכן, וכן שמואל במצפה
בלא ארון ומקדש וכרובים, רק: "שמרו עדותיו
וחוק נתן למו" (פסוק ז) — הוא למשה
ואהרן במצוה לבנות משכן, ולשמואל לבנות
מקדש¹⁶. וכמו שמסר לדוד מגילת בית המקדש
[ירושלמי מגילה פרק קמ"א¹⁷]. לכן: "רוממו
ה' אֵלֵינוּ" (פסוק ט) — שהוא המקדש כל
הנקראים בשמו ודו"ק.

ובאמת שהעיקר שלבורא יתברך ראוי
להתפלל ואין ראוי להתפלל לוולתו, עם העיקר
שהבורא יתברך בורא ומנהיג לכל הברואים,
המה עיקר אחד. כי כל עיקרי הטעותים שלהם
היה בהשגם כי הבורא יתברך אינו מנהיג
בשפלים, ומשאתו יעצו להדיח, כי אי אפשר
למשכיל לאמר כי כל העניינים נפלו במקרה
כהעת האוילים¹⁸, ועל כרחך כי יש מנהיגים
בנבראים אשר הבורא לגדל זכות בריאתם
מסר להם ההנהגה כוננת, או ימשוך להם
טוב וכל שמך וכדברי הנשים האזרות¹⁹.
אבל באמת כל התבל מושגת כולה בהשגחה
פרטית מעתיק יומין, הבורא יתעלה בעצמו,
ולו אין חילוק בין תולעת קטן שבים לכל
הנבראים ואישים העליונים — מט"ט שר
הפנים ומיכאל לבוש הבדים — כי רחוקים
המה מאתו בתכלית ההשוואה. ומי שיכול
להשיג מציאות הבורא יתברך מושגח מאתו
שזה עם מט"ט שר הפנים, ולא נופל זה
מוה, ולא יכול שום מלאך לעשות לנו דבר
בלתי רצון הבורא בפרטית מאומה. וכמו שלא
נופל דג קטן מדג גדול בעצם בריאתו, וכן
לא נופל המורכב בדי יסודות מזהיבים, ככה
לא נופל בן תמותה, איש כמונו בעצם לא
נכנע מאישים העליונים הפשוטים ונבראים
מעצם רוחני פשוט, וכולנו כאחד שוים ומושגחים
בפרט ונבראים מהנמצא האמיתי בתחלט, הבורא
יתברך שמו. אם כן, אין שום תפילה ושום
קדושה בעצם מבלי הבורא יתברך ברצונו
והשגחתו הפרטית בכל עת בלי הפסק, וכולם
בסלים במציאותן אל הבורא יתברך ממלא כל
עלמין ומסבב כל עלמין. ואמר בפשוט: (חגיגה
יא, ב) מה למעלה מה שהוא למטה, מה לפנים
מה שהוא לאחור—שהבורא יתברך הוא ראשון
והוא אחרון, הוא לפנים ולפני ולפנים. וזה
שאמר: (דברים ו, ד) "שמע ישראל ה' אלקינו"
— בכל פרט ופרט, לכן תדע כי: "ה' אחד",
ואין אלקים זולתו כאשר ביארנו, ויש להאריך

אחיו" וכו' ודו"ק. ולכן "אין בארון רק
לוחות" (מלכים"א ה, ט) והספר תורה (בבא
בתרא יד, א); והכרובים המה מבחוץ על
הכפורת, לא בארון, רק שמורים למציאות
המלאכים, כמבואר במורה חלק ג פרק מה⁸.
וזהו "ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את
העגל ומחולות" [וראה כי גדל טעותם עד
אשר לא חשבוהו לספק כלל, כי לא רצו
לעמוד אולי ירד משה ולהביט מרחוק אל
ביאתו⁹, רק היו משוקעים בתועבות העגל
אשר חשבוהו לאלקי] הבין טעותם, "יחר אף
משה וישלך מידיו את הלוחות", רצונו לומר
כי אין שום קדושה וענין אלקי כלל בלעדי
מציאות הבורא יתברך שמו. ואם הביא
הלוחות¹⁰, היו כמחליפים עגל בלוח ולא סרו
מטעותם. אולם כאשר שבר הלוחות, ראו איך

המה לא הגיעו אל מטרת האמונה ב"ה ותורתו
הטהורה. וזהו דברי הגמרא בכמה מקומות
(תענית כו, א) ומכילתא (יתרו יט, ב) שגם
על עת עמידתם בהר נאמר "ובלבם יכובו
לו" — שעדיין לא נחקק בתוכם הציור
האמיתי להאמין בנמצא מחוייב המציאות
בלתי מושג ובלתי מצוייר, ולכך טעו בעגל.
ובלוחות הראה להם לעקור מהם כל דמיון
כוונ, והפליא לעשות משה רבינו בשבירת
הלוחות. ולכן נתן לו הקב"ה "ישר", שאמר
לו הקב"ה: (דברים י, א—ב¹¹) פסל לך שני
לוחות אבנים וכו' וכתבתי על הלוחות וכו'.
אשר שברת, היינו גם כן להיות לאות על
השורש שלימדת להם בשבירת הלוחות, זה
כי לוחות ושכרי לוחות מונחין בארון (בבא
בתרא יד, ב), ולהורות כי הראשונים אשר
"מעשה אֵלֵקים המה" — כמשמעו, הוא
בכבודו עשאו, דש"י — המה שבורים, ולוחות
שפסל משה — המה השלמים! להראות כי
אין בנברא קדושה בעצם רק מצד שמירת
ישראל התורה מפי רצון הבורא יתברך שמו
הקדוש, הנמצא האמיתי, הבורא הכל ית"ש
ונכרו. וכמעט על זה נכלל כל ספר דברים
להזהירם בזה "כי לא ראיתם כל תמונה"
(דברים ד, טו) "השמר לך וכו'" (שם פסוק
ט) ודו"ק.

ולפי זה גם זה מכלל הטעות שאמרו שמשח
העלן מארץ מצרים (פסוק א) — ולא משה
העלן רק היה השליח לדבר לפרעה, אבל
הקב"ה בהשגחתו הפרטית העלן. ולכן אמר
הקב"ה "לך רד כי שחת עמך" במה שיחת?
שאמרו "אשר העלית מארץ מצרים" שגם
אותך חשבו לאֵלקי, וכאילו היית מעלה אותם
ממצרים מכוח אלקי בלתי השגחתי הפרטית.
וזה רעיון יקר. ולכן בחוקת כי אמרו (במדבר
כא, ה) "למה העליתנו" — שניהם שוים,
באו או הנחשים ונשכחם יעויין שם ברש"י¹²
ודו"ק.

וכזה מבואר דברי התנ"ך כהנים סוף פרק
א (סעיף ב): דבר אחר "משה משה", הוא
משה עד שלא נדבר עמו, הוא משה משנדבר
עמו. דכוונתו אל הענין שבארתו שלא היה
למשה שום ענין או כח להשפיע לאחר שנהג
עמו לבד מה שרצה הקב"ה בכל פרט כפי
יצורך להנהיג הנסייית לאותה שעה, אבל
התורה היא מציאות זולתו. ועיין קרבן

7
ע

3

לוחות שניות

אחרי שבירת הלוחות מתחילה תקופה חדשה, מפני שהלוחות הראשונים היו לוחות המכוונים למצב של כלל ישראל שאין לו חטא - וזה כבר לא תופס. עכשיו הם במצב של חטא ולכן צריכים להוריד להם תורה לדרגה נמוכה יותר, כפי הדרגה שהם נמצאים בה עכשיו. על זה מסר משה את נפשו (להלן פסוק לב). משה התפלל על זה עד שקיבל את הלוחות השניים, שהם לוחות שמכוונים למצב החדש שבו הכלל ישראל נמצאים, שהוא מצב של חטא. לא רק הלוחות, אלא שגם את עצם התורה שקיבלו היו צריכים להוריד למצב שלהם עכשיו, מצב של חטא. זה ענין הלוחות השניים.

8
שיעור 1
חומר

התורה שלנו היום היא תורה של מצב של חטא. זאת היא העבודה של גדולי הדור בכל דור, להוריד תורה למצב שלהם עכשיו. וככל שהדורות יורדים צריכים להוריד לכלל ישראל תורה למצב שלהם. זוהי אותה תורה! אבל תמיד צריכים למצוא בתורה אותם דברים שצריכים במצב שנמצאים בו. ר' צדוק הכהן (מחשבת חרוץ, המשך אות ז ויה ונכל חודש) אומר את זה על דברי חז"ל (ר"ה כה, ב) "יפתח בדורו כשמואל בדורו", הלא יפתח בדורו זה לא כשמואל בדורו? ליפתח לא היתה נבואה ולא הגיע למדרגת שמואל ולמה "יפתח בדורו כשמואל בדורו"? אלא שיפתח זה לשון פתח. יפתח מצא פתח לדור שלו, איך להגיע לתורה במצב הירוד של הדור שלו. זה שפותח לדור שלו את הדרך לתורה - זהו "יפתח בדורו כשמואל בדורו". כי מה ששמואל עשה לדור עשה יפתח לדורו, שיוכלו להגיע לתורה. וכך זה בכל דור.

ר' יחזקאל לוינשטיין ז"ל אמר פעם בפוניבו שהוא היה רוצה לדבר על גיהנום, אבל בקלת אמרו שלא לדבר עם בחורים על גיהנום, או הוא לא מדבר. למה אמרו בקלם שלא לדבר עם בחורים על גיהנום? מפני שבדור שלנו אם יגידו לבחורים "אתם יודעים? יש גיהנום, בכל מה שאדם עושה הוא יורד לגיהנום ויהיה 'שרעקלאך' (נורא ואיום)", אז כשבחורים צעירים ישמעו דברים כאלה, או שהדברים ישברו אותם לגמרי ויהיו מיואשים, או שזה ירחיק אותם מתורה. הם לא יוכלו לסבול את זה. או מוכרחים היום למצוא דרך אחרת איך לקרב אותם. לא להתחיל עם גיהנום ועם עונש. צריכים להוריד את התורה לתוך המצב של הדור, שהדור יוכל לקבל את זה. בכל הדורות היר גדולים שידעו איך לקרב את התורה אל הדור.

בזמננו של האלטר מסלבתקה, הקים הרב ריינס בית ספר תיכון בליטא. הקמת בית ספר תיכון באותו זמן היתה פירצה גדולה. היתה אסיפה של הגדולים מה לעשות. היו גדולים שרצו להחרים את הרב ריינס ואת התיכון שלו, ואחרים רצו לפרסם נגדו. אמר להם האלטר - אל תעשו כלום. תנו לי רק לדבר על "אדם הראשון קודם החטא".

ואז לא יצא משם שום דבר. האלטר דיבר כל החיים על "אדם הראשון קודם החטא", זאת אומרת גדלות האדם. האלטר דיבר על "אדם הראשון קודם החטא" וגידל דור של גדולי עולם, וכל אחד לפי הכח שלו - ר' אהרן קוטלר, ר' יצחק הוטנר, ר' יחזקאל סרנא, ר' מאיר חדש, ר' אברהם גרודזינסקי. וכך היה - האלטר דיבר על גדלות האדם וכך נדחה לגמרי הרעיון של התיכון, שלא החזיק מעמד.

האלטר מצא שהדרך לקרב את הדור היא להביא להם את הבשורה של גדלות האדם. וכך בכל דור מוכרחים למצוא את הדרך איך לקרב את הדור. משה רבינו הכיר שעכשיו עם הלוחות האלה, שמכוונים לדור שאין בו חטא, הכלל אינו יכול לקבל את זה עוד. הם כבר לא במצב זה. לכן שבר את הלוחות, ואחרי שהיה שלוש פעמים ארבעים יום על הר סיני, ביוה"כ ירד עם הלוחות השניים.

"וישב משה אל ה' ויאמר אנא חטא העם הזה חטאה גדולה (ל"ג, ל"א) הנה בפרשה זו של חטא העגל ומעשי משה אח"כ עד שבירת הלוחות יש בה הרבה דקדוקים, ונעמד על יסוד אחד שלפי דעתי יאיר קצת אל לב הקורא להבין ענין עמוק זה ביתר כירור. ראשית כל יש לעמוד על עצם חטא העגל היתכן שישראל שעכשיו קבלו את התורה ונתעלו למדרגת "אני אמרתי אלוקים אתם ובני עליון כלכם" ילכו ויתעסקו בדבר שהוא כל כך ירוד

9
אשר
אשר

6

קמ

אפילו לכן אדם פשוט להבין דברים כאלו ועל אחת כמה וכמה לשים לב לאנשי דור דעה שאין אפילו השגה קטנה במדרגתם של אותו דור שיצא ממצרים.

שנית משה רבנו עכשיו עומד ומתחנן על בני ישראל שיחוס ויחנן הקב"ה עליהם ודבר פשוט הוא שכל ממליץ וכל סגור משתדל להקטין את החטא בכדי שירחם על הנידון וכאן משה רבנו עשה כדיוק הפוך ואמר "אנא חטא העם הזה חטאה גדולה" וכי זה נקרא עודך דין טוב שמגדיל את חטא הנידון. ובסוף אחרי כל המדובר מצאנו למשה שהולך ושובר את הלוחות שבהשקפה ראשונה נראה כתמיהה הדבר הכי יקר שהיה להם לישראל היו הלוחות שמעשה אלוקים המה ומשה רבנו שוברם וכי על ידי זה ירפא לישראל על פגמם שיש להם ממעשה העגל הלא בבאתם יצר הרע בראתי תורה תכלין?

4 ועיין במסכת מנחות דף צ"ט. אמר ריש לקיש פעמים שביטולה של תורה זהו יסודה וכתוב "אשר שברת" אמר ליה הקב"ה למשה יישר כחך ששברת. חזינן מדברי חז"ל שהיה כאן ענין של יסוד התורה זאת אומרת שלפי דעתו של ריש לקיש היה במעשה משה התיסדות התורה לא מבני מה שהיה נראה במבט ראשון שהיה כעין ביטול לתורה אלא אדרבה זהו יסודה.

5 והשכחתי כדרך אפשר שהתירוץ לכל הנ"ל הוא באמת פשוט מאד. ידועים דברי האחרונים בסוף פרשת בא במצות פדיון הבן שאחר שאדם פודה בנו יש ענין של סעודת מצוה ונותנים שבת והודאה להקב"ה ומובא בדברי האחרונים שהשבת וההודאה הוא שהבן יצא מהקדש לחולין. ועיין בדברי הערוך השולחן הלכות פדיון הבן שמבואר בדבריו שיש מעין קדושה ממשית על הבן קודם פדיונו ומסתלק אחר הפדיון, ועל זאת נותנים הוריו שבת והודאה להקב"ה שיצא מהקדש לחולין.

משכן בצלאל

והדבר נראה זר ממש. שיש להורים בן כזה שמחמת בכורתו נתקדש מרחם והולכים ופודים אותו מהכהן ונעשה חולין ועתה נותנים הודאה על זאת, הלא קינה מבני ליה ולא מזמור?

6 והביאור הוא שאדם שנתקדש בקודש הקדשים אין לו מקום להתעלות שהרי כל תכליתנו בעולם השפל הוא לעלות מיום ליום ולעלות מדרגה לדרגה ולקדש את החול. אבל אדם שהוא מקודש בקודש הקדשים אין לו מקום בעולם הזה כי לאדם כזה אין העולם הזה מקום שיכול להפוך מחול לקודש ובטל כל תכליתו. כאשר הבן נעשה חול אז יכול להתקדש על ידי התורה ומצוותיה. ולכן נותנים ההורים שבת והודאה לקב"ה שיצא מהקדש לחולין.

7 ובאמת כדברים אלו מובא בדברי אגור החיים הקדוש בפרשת בחוקותי שכתב שם שהטעם שקרא הכתוב עמילות באורה חוק וכוונתו דלכאורה סברא פשוטה היא שכדי לקנות תורת חיים צריך יגיעה, והסביר שם באופן נפלא שבאמת יש מצוה ללמוד דברים שלמים אפילו כבר כמה פעמים כי חפץ ה' בעסק התורה כי לטעם שילמוד האדם תורה כחשק תמיד גורה חכמתו יתברך ששגא האדם לומר ושוכח. יוצא מדבריו הקדושים של האור החיים שהקב"ה חוק בתורה באופן בלתי טבעי שיצטרך האדם כל פעם לקשר עצמו לתורה. וחשבני שמחשבתנו שכתבנו בראש מאמרנו כזה זהו גופא היסוד של האור החיים הקשר הצורך להגות בתורה ובמצוותיה זהו באמת תכליתנו.

בקרבתנו כי עם קשה עורף הוא" הכונה היא שעם ישראל צריך שיהיה להם קשר יומי עם השכינה והתורה. וזה היה חסר להם בדרגת לוחות הראשונות.

ועל כן כאשר נסתלק משה לשמים ולא חזר בזמן שחישבו ישראל שצריך לחזור הפכו את הקערה על פיה כיון שהיו במצב כזה שאינם צריכים לרב שהרגישו בעצמם השלימות של הלוחות ראשונות שאין בהם שום שכחה או נדנוד ספק והרגישו הרגש שוא שאינם צריכים את משה. ושוב יצא שהמעלה שהיתה בהם גרמה חסרונם. וזה הביאור בדברי ריש לקיש ביטולה של תורה זהו יסודה שהאדם צריך להבין ששי השלימות שיש לנו הוא ההרגש שחסר בנו שלימות התורה וביטולה זו היא קיומה של תורה.

(11) ולכן מובן בדקדוק גדול שכאשר היה לנו לוחות הראשונות קודם שנשתברו לא היה נשכח תורה מישראל וכמבואר בערובין דף נ"ד. ואם כן כאשר ניתנה לנו לוחות הראשונות כבר היה לכל איש מישראל אחיזה בכל התורה כולה בלי שום שכחה. ויוצא שהמעלה גופא של הלוחות הראשונות היה החסרון כי לא היה מקום לעלות אלא לרדת חס ושלום. וחשבני שזה גרם חטא העגל כיון שלא היה צורך לישראל לעלות ממילא ירדו. וזה היה היד החזקה של משה לשבור את הלוחות וכוונתו היתה שעל ידי כך לקשר את ישראל לתורה שנצטרך ללחזור ולהעמיק בה בכל יום ויום וכדברי האור החיים.

וזהו הביאור במשה רבינו ע"ה ביקש מהקב"ה (שמות לג, יג): "ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך הודיעני נא את דרכך ואדעך". והשיב לו הקב"ה (שם שם, כ): "לא תוכל לראות פני כי לא יראני האדם וחי... וראית את אחורי ופני לא יראו". וביאר ה"חתם סופר" וכן הביא פ"י זה הרה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין זי"ע בשם רבו. שמשה רבינו ביקש להבין את דרכי הנהגתו של הקב"ה בעולם. כלומר, להבין כל פעולה איזו מטרה יש לה ומה התכלית שלה. והשיב לו הקב"ה: "כי לא יראני האדם וחי" - אין האדם יכול לחשיג את דרכי פעולותיו בעודו בחיים, כי כך ברא הקב"ה את העולם שיהיה הכל בהסתר. אולם למרות כל זאת - "וראית את אחורי" - כאשר יסתכל האדם אחורנית ויתבונן בדרכי ה' בעולם, יוכל לראות למפרע אך שההשגחה הפרטית מכוונת את הדברים לטובת ישראל. אולם - "ופני לא יראו" - לדעת מראש מה יהיה לפנינו, זה לא יכול אדם לראות כי לא יראני האדם וחי.

לב מלכים ושרים ביד ה'

משה רבינו ע"ה ביקש מהקב"ה (שמות לג, יג): "ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך הודיעני נא את דרכך ואדעך". והשיב לו הקב"ה (שם שם, כ): "לא תוכל לראות פני כי לא יראני האדם וחי... וראית את אחורי ופני לא יראו". וביאר ה"חתם סופר" וכן הביא פ"י זה הרה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין זי"ע בשם רבו. שמשה רבינו ביקש להבין את דרכי הנהגתו של הקב"ה בעולם. כלומר, להבין כל פעולה איזו מטרה יש לה ומה התכלית שלה. והשיב לו הקב"ה: "כי לא יראני האדם וחי" - אין האדם יכול לחשיג את דרכי פעולותיו בעודו בחיים, כי כך ברא הקב"ה את העולם שיהיה הכל בהסתר. אולם למרות כל זאת - "וראית את אחורי" - כאשר יסתכל האדם אחורנית ויתבונן בדרכי ה' בעולם, יוכל לראות למפרע אך שההשגחה הפרטית מכוונת את הדברים לטובת ישראל. אולם - "ופני לא יראו" - לדעת מראש מה יהיה לפנינו, זה לא יכול אדם לראות כי לא יראני האדם וחי.

12
14
? 77' 11

כאשר אנחנו מתבוננים במלחמה קשה זו (היא מלחמת המפרץ בשנת תשנ"א) שמנהלת ארה"ב ושאר מדינות הקואליציה עם עיראק שצברה נשק מסוכן, נוכל גי"כ לומר: "וראית את אחורי" - כשאנו מסתכלים אחורנית מתגלית לעין כל ההשגחה הפרטית של הבורא ית"ש המסבב כל הסיבות על עמו ישראל במלוא הדרה. לפני שנה בערך קרסה תנועת הקומוניזם ברוסיה ובמדינות שנגררו אחריה - רומניה. פולין. הונגריה - כבנין של קלפים. כל אחד ניסה לומר פרשנות אך ולמה זה קרה דוקא עכשיו, אך דוקא כעת נתגלו פלאי דרכי השגחה לכל באי עולם. ברור כשמש שלולא קריסת תנועת הקומוניזם ברוסיה, כי אז לא היה עולה בדעת ארה"ב ובריטניה להתחיל המלחמה במפרץ הפרסי. שהרי כפי הזכור עמדו הרוסים תמיד בתוקף לצד ארצות ערב ובמיוחד לצד הקיצוניים שבהם כעיראק ולוב. וכי מי סיפק לעיראק את טילי "הסקאד" האיומים אם לא רוסיה. אולם מכיון שרצה הקב"ה להכניע רשע עריץ זה מעיראק, סיבב כך שהקומוניזם ברוסיה יתבטל בלי יריה אחת, וכתוצאה מכך התאפשר לארה"ב לתאם עמדות עם רוסיה. ולא זו בלבד שלא הפריעו אלא גם מסכימים ומחוקקים את ארה"ב במלחמה זו במפרץ הפרסי.

מה עלינו ללמוד מכל זה? כי לב מלכים ושרים ביד ה'. וכמו שלימד אותנו החכם מכל אדם שלמה המלך ע"ה (משלי כא, א): "לב מלך ביד ה' על כל אשר יחפוץ יטנו" - הבורא ית"ש הוא שנותן בלב מלכים ושרים מה לעשות ואיך לעשות. לכן אסור לנו לשים מבטחינו בצד ארה"ב ובריטניה ושאר מדינות הקואליציה שיכולים להתחרט מחר ולברוח מכאן, אלא: "ישראל בטח בה' עזרם ומגינם הוא". הרבה דרכים למקום לעזור לכלל ישראל. עלינו להתפלל להקב"ה שרשע עריץ זה ינחול מפלה גדולה בקרוב בלי כל נזק לבני ישראל, הן לכלל והן לפרט, ובלא אימה ופחד ובהלה. והקב"ה ישיב גמולו בראשו וראו כל אפסי ארץ את ישועת אלוקינו.

8

ומי שטעה ניסים לאבותינו וגאל אותם מעבדות לחירות הוא יגאל אותנו בקרוב ויקבץ

(13) ע"פ ג' א'

פרה אדומה - בהירות האמונה *

להיות רק מעשה האלקים שעשו תשובה מאהבה וכו' ע"פ וט"ו גם בלדקה הלדיק (לרצ לדוק הכהן) צלות מ' וצלות ק' שמצאנו ג"כ ענין זה, אבל עכשיו הכל בהסתר, ואין ניכר דבר זה בהעולם, ואינו נתפסת שכל האדם, והוא רק צהצחינה של צהצחא דלנא תליא, שכלל איש ישראל נטוע האמונה הזאת, ובלבו הוא מרגיש שהוא מקושר לרצון עליון אין סוף, אבל להכיר זה צחכמת האדם ושיהי' ניכר לעין כל אי אפשר, ולכן אמר שלמה אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, כי שלמה רצה להביא דברים האלו לתפיסת האדם ע"י משל שיהי' ניכר לעין כל זה הלבוש של אורו א"ס צהצחינה, ודבר זה אי אפשר להשכיל לולתו כי צהצחא דלנא תליא, וא"א להיות מפורש לעין כל עד שגם אומה"ע יצונו, ולא יהיו מונים את ישראל מה טעם יש זה וט"ו אמר אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני.

בספר מי השלוח (יש פ' חקת) מצאנו דמלוא פרה אדומה היא, להרצות בני חין שום העדר בהחיים של ישראל, וכל מה שנראה מיתה כהעדר הוא רק לעין האדם. כי צהצחי"ו נראים הרבה דברים כהעדר, כי צהצחינה העולם הקצ"ה אורו צממה לצושים עד שנעשה צהצחי"ו כמחילה בין אורו ית' להצריחה, כי צחמת אין דבר כהעדר כלל, כי כל מה שנעשה צהצחינה ובהחיים של ישראל הוא מרצונו ית', ואין צו שום העדר כלל, וכל מה שהם עושים הוא מחובר ומקושר לרצונו ית', אלא שקצ"ה זה אינו ניכר צהצחינה צדדי שיהי' מקום לצחירה, וכמו שמע' החי' הר"ש כי עולם הוא מלשון העולם, כי ע"י ההעלם יש מקום לעולם ולצריחה, ורק לעת"ל יתגלה אורו ית' יתברר כי כל הדברים לא היו כהעדר כלל, כמ"ש (זכרי' י' ו') והי' כאשר לא אצחיתם, שכל הדברים שהי' צגלות היו מרצונו ית', וזכו הענין ג"כ מה שכתובת מאהבה אדומה נעשית זכויות, כי צחמת אף החטא הי' צו רצון השי"ת, ורק שהחוטא משתלם על חטאו, וע"י התשובה נעשה ממה שחטא רצון אלוקים, וע"י צש"א פ' ויגש חר"ה, שפי' צהצחי"ו "אצל עתה עשי תשובה מאהבה ונהפך כל החטא לזכות, וזה הראה להם יוסף כי למחי' שלחני, וכן הוא המדה כי כל הסיבות מתחיים מצעל הסיבות ומ"מ החוטא משתלם על חטאו. אבל כשמחזקת צהצחינה נעשה מכל חטא זכות ממש. וז"ש אח"כ ועתה לא אתם שלחתם אותי הנה, הגם כי כן הי' מתחילה אצל עתה אחר הצהצחינה נהפך הכל

עיקר עומאת מת צא מחוך היאוש שיש להאדם, שחושב כי המיתה הוא העדר ואין לו שום תקוה, וטענת פרה האדומה היא לקצוץ האמונה בלב איש ישראל שאין שום העדר צחיים של ישראל, ושהכל מקושר ברצון השי"ת, ואין שום יאוש כלל, וכל הענין של מיתה הנראה לאדם כהעדר הוא רק לעין האדם מלד המחילה שנעשה בין עליונים ותחתונים, שנתלבש אורו ית' בצמח לצושים, וכמו שמצאנו הר"ק ר' גרשון הענין מראדזין דברי המדרש ריש קהלת מחלתי ואני ארפא מחילה שעשיתי שהעליונים קיימין

ווכו אנו רואים כי על מת שיחי' אינו מתעורר עד בלב האדם שום קיווי להתפלל, אבל מי שמכיר היטיב שאין שום התרחקות ממנו ית' אנו מנתח אצלו כהעדר שהי' רחב"ד שהי' לו האמונה של מי שאמר לשמן וידליק יאמר לחומץ וידליק, הי' בכוחו להתפלל על המת שיחי'. (מל' הסוד ישרים פרשת פרה אות ח')

הדברים הם עמוקים מאוד, ובאבתא דלבא תליא, והעתקנו הדברים כפי הבנתנו ובעיקר הם בנויים על דברי הסוד ישרים להגה"ק ר' גרשון הענין מראדזין ז"ל.

והתחתונים מתים וכן' אני חוזר ומרפא אותה. כי כל הענין של מיתה הוא רק מלד המחילה שיש בין אורו ית' להצריחה, שאינה נתגלה בחוך הצריחה בהכרה מפורשת, והאמונה שאין שום העדר צהצחינה, נקבע בהאדם ע"י מעשה המלוא של פרה אדומה, ועל ידה זה העברה מעומאת מת, שיועד שאין צהמיתה ענין של העדר כלל.

(9)